

PRODUCTIEVERHOOGING ZONDER KOSTENVERHOOGING

[35:962 (492)]

door

W. OOSTING

Om te geraken tot productieverhoging zonder kostenverhoging werd in de boswachterij „Emmen” in de herfst 1947 een begin gemaakt de bosdunningen in accoordloon uit te voeren.

Om de arbeiders te prikkelen de prestaties op te voeren, mocht het weekloon met ten hoogste 20% worden overschreden. De arbeiders moesten trachten deze mogelijkheid te benutten, niet alleen door tempo-verhoging, doch vooral door rationeler te werken. De dunningstarieven werden door het verrichten van tijdopnamen gevonden. Het bleek al spoedig, dat deze proefondervindelijke tarieven in de praktijk zeer goed waren te gebruiken. Het mag worden gezegd, dat de prestatie van de arbeiders zeker met 30 tot 35% was gestegen.

In de zomer 1951 werd kennis gemaakt met enige nieuwe dunnings-gereedschappen: de eenmansbeugelzaag, de aan drie zijden snijdende schilshop en de Iltisbijl. Ook werd een cursus in zaagonderhoud, gegeven door Prof. Kools, gevolgd. In de herfst en de winter werden bovenstaande gereedschappen in gebruik genomen en het resultaat was, dat de prestatie der arbeiders weer was gestegen. De arbeidslonen, gerekend naar de bestaande daglonen, werden regelmatig met 25 tot 30% overschreden. Dit gaf aanleiding de dunningstarieven aan een nieuw onderzoek te onderwerpen. Dit onderzoek bepaalde zich niet alleen tot het verrichten van tijdopnamen, maar ook tot een geheel nieuw systeem van berekening van stuklonen.

1. Voor het berekenen van stuklonen moet worden uitgegaan van een plafond en niet van een basisloon, dat met 20% mag worden overschreden. De gedachte zit hier achter, dat een gemiddelde arbeider niet meer dan 100% van zijn kunnen kan geven.
2. Bij onwerkbaar weer, zoals duisternis, regen en sneeuwval, moet een uurloon worden uitbetaald, gerekend naar het basisloon.
3. Het plafond- en basisloon moet in zomer- en wintermaanden gelijk zijn.
4. De gemiddelde arbeidstijd mag niet hoger zijn dan 48 uur per week, d.w.z. dat de uren, waarin vanwege de korte dagen bij winterdag niet gewerkt kan worden, gedurende de zomermaanden ingehaald moeten worden.
5. Het uitsnoeien van lariks, fijnspar en douglas moet, indien dit nog goed mogelijk is, met de aan drie zijden snijdende schilshop geschieden. Is het gebruik van deze schilshop niet mogelijk, dan moet gebruik gemaakt worden van de Iltisbijl. Andere soorten bijlen, niet zwaarder dan 800 gram, alleen te gebruiken voor licht takmateriaal.
6. Een eenmanszaag alleen te gebruiken voor dunsel met een voetdiameter van 6 cm tot ten hoogste 14 cm, daarboven moet een spanzaag worden gebezigd. De zaagbladen met doorgaande driehoek-

standing te gebruiken voor stammen van 6—18 cm voetdiameter. Daarboven een spanzaag met onderbroken driehoekstanding of trekzaag met gelijke tandvorm of met Amerikaanse tand.

7. De bijlen moeten minstens 1 maal per week worden geslepen en de zagen tenminste 2 maal per week gescherpt.
8. Het dunsel moet niet verder dan ten hoogste 40 m worden uitgedragen. Voor één arbeider mag een geveld stam niet zwaarder zijn dan 50 tot 60 kg en voor 2 arbeiders niet meer dan 70 tot 120 kg.

Er wordt van de gedachte uitgegaan, dat 1 m³ naaldhout 800 tot 900 kg weegt en loofhout 1000 tot 1200 kg.

9. Er moeten niet meer dan ten hoogste 2 arbeiders bij elkaar te werk worden gesteld.
10. De tijd, die nodig is voor het vellen, uitsnoeien en uitdragen van een stam, moet met 20% worden verhoogd. Deze toeslag wordt gegeven voor het verzorgen, opzoeken en verwisselen van gereedschappen, drinken en uitrusten.

Bij een moeilijk te doordringen houtopstand moet deze tijdsduur met 20 tot 30% worden verhoogd. Bij dunningen, waar beschadiging van onderzaaiing of onderplanting moet worden voorkomen, moeten deze 3 tijdsduren met ongeveer 35% worden verhoogd. Moet echter een stam voor het vellen eerst worden ontkroond, dan mag een verhoging van 50% worden toegepast. Bij sterke tegenwind moet de tijd, benodigd voor het omzagen, met 10 tot 30% worden verhoogd.

In hoeverre zware sneeuwval en strenge vorst de prestaties belemmeren, kon nog niet worden uitgezocht.

De volgende nieuwe tijdsduren werden gevonden en reeds aan de praktijk getoetst.

Groveden.

voetdiameter	zagen	stamlengte	uitsnoeien	uitdragen per 10 m
6—8 cm	0,4 min.	3 —4 m	1,6 min.	0,5 min.
8—10 „	0,7 „	4 —5 „	2 „	0,6 „
10—12 „	1 „	5 —6 „	2,4 „	0,7 „
12—14 „	1,3 „	6 —7 „	2,8 „	0,8 „
14—16 „	1,7 „	7 —7½ „	3,3 „	1,2 „
16—18 „	2,2 „	7½—8 „	3,9 „	3 „
18—20 „	2,8 „	8 —8½ „	4,6 „	4 „

Lariks.

voetdiameter	zagen	stamlengte	uitsnoeien	uitdragen per 10 m
6—8 cm	0,4 min.	4—5 m	1,5 min.	0,5 min.
8—10 „	0,7 „	5—6 „	2 „	0,6 „
10—12 „	1 „	6—7 „	2,6 „	0,8 „
12—14 „	1,3 „	7—8 „	3,2 „	1 „
14—16 „	1,7 „	8—9 „	3,8 „	1,4 „
16—18 „	2,2 „	9—10 „	4,4 „	3,6 „
18—20 „	2,8 „	10—11 „	5 „	4,6 „

Fijnspar.

voetdiameter	zagen	stamlengte	uitsnoeien	uitdragen per 10 m
6—8 cm	0,4 min.	4 —5 m	1,8 min.	0,5 min.
8—10 „	0,8 „	5 —6 „	2,7 „	0,6 „
10—12 „	1,3 „	6 —7 „	3,6 „	0,8 „
12—14 „	1,8 „	7 —8 „	4,6 „	1 „
14—16 „	2,4 „	8 —8½ „	5,6 „	1,4 „
16—18 „	3 „	8½—9 „	6,7 „	3,6 „
18—20 „	3,7 „	9 —9½ „	7,7 „	4,6 „

Om het stukloon te kunnen berekenen wordt als voorbeeld een plafondloon genomen van f 49 per week. Gemakshalve volgt hieronder een staatje van het minuutloon over de volgende maanden :

December en Januari	: 41½ manuren per week, dit is 1,97 cent
Februari en November	: 44½ manuren per week, dit is 1,83 cent
Maart, April, October	: 50 manuren per week, dit is 1,63 cent
Mei t/m September	: 50¼ manuren per week, dit is 1,60 cent

Misschien ten overvloede, wordt hier een berekening weergegeven van een normale lariksopstand, gedund in de maand Maart 1952. Voetdiameter 14—16 cm, stamlengte 8—9 m, uit te dragen afstand 20 m. : Zagen 1,7 min., uitsnoeien 3,8 min., uitdragen 2 x 1,4 min. x 20% voor tijdverlies, d.i. samen 9,96 min x 1,63 cent, d.i. rond 16½ ct.

Als basisuurloon zou voor onderstaande maanden kunnen worden gebruikt : December en Januari 98 cent, Februari en November 91 cent, Maart, April en October 81 cent en voor Mei t/m September 79 cent.

Ter vergelijking volgen enige tijdopnamen, gedaan in 1947 en 1952 :

Houtsoort	lengte in m	diameter in cm	1947		1952	
			zagen	uitsnoeien	zagen	uitsnoeien
lariks	6½	7	2½ min.	3¼ min.	1 min.	2,6 min.
idem	8	10	3¼ „	4½ „	1,7 „	3,8 „
fijnspar	7	7	2¾ „	4½ „	1,3 „	3,6 „
idem	8	9	3¼ „	5½ „	1,8 „	4,6 „
groveden	6½	8	2½ „	3½ „	1,3 „	2,8 „
idem	7	9	2¾ „	4¼ „	1,7 „	3,3 „

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat het gebruik van goed onderhouden zagen een voordeel heeft opgebracht van 80 tot 90%. Door het ingebruiknemen van de juiste uitsnoeigereedschappen, gaf dit een voordeel van 50—60%. Het is wel al zeker, dat de gestegen arbeidslonen van ongeveer 30%, vanaf 1947, reeds ruim zijn ingehaald.

Was echter deze noodzakelijke loonsverhoging niet nodig geweest, dan was hier sprake van productie-verhoging zonder kostenverhoging.